

Για την Ιστοσελίδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (ΕΙΕ)

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η θέα της σύγχρονης Αθήνας από ψηλά, από κάποιο σημείο ενός από τα βουνά που περικλείουν το αθηναϊκό λεκανοπέδιο, εντυπωσιάζει τον παρατηρητή προκαλώντας του ανάμεικτα συναισθήματα. Η πόλη πλημμυρίζει όλη την έκταση του λεκανοπεδίου, σκαρφαλώνει στα γύρω βουνά, βρίσκει διέξοδο στις φυσικές διαβάσεις ανάμεσα σ' αυτά και ξεχύνεται πέρα από τα φυσικά του όρια. Μια απέραντη υπόλευκη μάζα από κιβωτιόσχημες οικοδομές, απ' όπου προβάλλουν οι εξέχοντες όγκοι των σύγχρονων πύργων, διακόπτεται από άνισα χωροθετημένες εκτάσεις πρασίνου. Ελάχιστες οι καμπύλες γραμμές από τους θόλους των εκκλησιών ποικίλλουν διακριτικά αλλά δεν αναιρούν τη γραμμική ομοιομορφία. Από αυτή τη μάζα αναδύονται κυριαρχικά η έξοχη φυσιογνωμία του ιερού βράχου της αθηναϊκής Ακρόπολης και η συστάδα των γειτονικών λόφων και σε δυναμική αντίστιξη ο εύζωνος Λυκαβηττός και η λοφοσειρά του Βριλησσού (Τουρκοβούνια). Εντυπωσιακή εικόνα μητρόπολης με έντονο λαϊκό χαρακτήρα. Πληθωρική εικόνα μεγαλούπολης που αναπτύχθηκε ταχύτατα κάτω από την πίεση των περιστάσεων.

Ωστόσο, αυτή η πόλη που δείχνει ότι πάσχει από γιγαντισμό, στην πραγματικότητα εκτείνεται μέσα στα όρια που είχαν διαμορφωθεί από το πλέγμα των αρχαίων αθηναϊκών δήμων. Η εικόνα διαφοροποιείται σήμερα επειδή η πόλη εμφανίζεται συμπαγής και όχι ως σύνολο μικρότερων οικιστικών πυρήνων. Η σύγχρονη πόλη ζει σε έντονους ρυθμούς και η ρυμοτομική της διάρθρωση παρέχει λίγες δυνατότητες χαλαρής διακίνησης των κατοίκων της. Οι αστικοί περίπατοι περιορίζονται σε συγκεκριμένες ζώνες, μολονότι όπου υπάρχουν αποτελούν διέξοδο αναψυχής και διαλόγου ανάμεσα στο παρόν και στο ιστορικό παρελθόν της πόλης. Βέβαια, οι σημερινοί κάτοικοι της Αθήνας, κυριευμένοι από την πιεστική καθημερινότητα, ελάχιστα διαβλέπουν πίσω από το πυκνό πέτασμα της σύγχρονης αστικής εικόνας το ιστορικό παρελθόν. Και όμως, το αθηναϊκό παρελθόν έχει διάσπαρτη την παρουσία του σε όλη την έκταση του λεκανοπεδίου. Πέρα από τα περίλαμπρα μνημεία της αρχαιότητας που

δεσπόζουν στο αστικό τοπίο, οι περίκομπες βυζαντινές εκκλησιές με τη χιλιετή παρουσία τους συναρμόζονται αρμονικά με το περιβάλλον, αποτελώντας τη ζωντανή σύνδεση του χθες με το σήμερα, ενώ τα νεοκλασικά οικοδομήματα, επίσημα μέγαρα ή ταπεινά ενδιαίτηματα, εγγράφονται λειτουργικά στον χώρο ως γηγενή στοιχεία.

Η ανάδυση του παρελθόντος είναι διαρκές φαινόμενο στη σύγχρονη Αθήνα και τα τεκμήρια της ιστορικής συνέχειας αφθονούν. Ο ιστός της πόλης εξακολουθεί να εδράζεται στο αρχαίο υπόστρωμα, οι αστικοί δρόμοι και οι κύριοι οδικοί άξονες είναι οι ίδιοι οι αρχαίοι δρόμοι ή ακολουθούν τις διευθύνσεις εκείνων. Εκείνο που εντυπωσιάζει είναι η συνέχεια στις χρήσεις του αστικού χώρου. Και είναι αυτό, η ιστορική διάρκεια και η συνέχεια του αθηναϊκού τοπίου, που ο σύγχρονος κάτοικος ή παρεπίδημος της Αθήνας αξίζει να γνωρίσει και να βιώσει.

Αποβλέποντας στην προβολή της ιστορικής συνέχειας της Αθήνας, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών πραγματοποίησε το 1994 (Ιανουάριος – Μάρτιος) σειρά δώδεκα διαλέξεων με θέμα «Αρχαιολογία της Πόλης των Αθηνών». Οι δώδεκα ειδικοί επιστήμονες ομιλητές παρουσίασαν τα μείζονα θέματα της ιστορίας του αθηναϊκού αστικού και περιαστικού χώρου από την προϊστορική εποχή μέχρι τα νεότερα χρόνια. Η ανταπόκριση και η συμμετοχή του κοινού στις διαλέξεις και η υποδοχή της έκδοσης των ομιλιών σε τόμο που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με τον Δήμο Αθηναίων υπήρξε μεγάλη. Γι' αυτό και μετά την εξάντληση του τόμου τέθηκε η ανάγκη αναδημοσίευσης του έργου. Ωστόσο, αντί της συμβατικής ανατύπωσης ή επανέκδοσης, κρίθηκε σκοπιμότερο να πραγματοποιηθεί ψηφιακή δημοσίευση του έργου με ουσιαστικές συμπληρώσεις, προσθήκες νέων, ειδικά γραμμένων, κεφαλαίων και εμπλουτισμό με αποσπάσματα από ιστορικές πηγές και πλούσιο εικονογραφικό υλικό. Τα βασικά κείμενα μεταφράζονται και στην αγγλική γλώσσα. Το έργο «Αρχαιολογία της Πόλης των Αθηνών» πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του μέτρου 2.4 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας».

N. Γ. Μοσχονάς

Διευθυντής Ερευνών, Ινστιτούτου Βυζαντινών Ερευνών ΕΙΕ

Το Portal χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Κοινωνία της Πληροφορίας" - Μέτρο 2.4 "Περιφερειακά γεωγραφικά πληροφοριακά συστήματα και καινοτομικές ενέργειες" - Δράση 1.2 "Δράσεις ανάπτυξης εφαρμογών πιλοτικού και καινοτόμου χαρακτήρα - Δράσεις Πολιτισμού Τουρισμού (χρηματοδότηση από ΕΤΠΑ: 75% και Κρατική Συμμετοχή: 25%).

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ «ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ»

1. ΟΜΑΔΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Επιστημονικός Υπεύθυνος του Έργου:

Νίκος Γ. Μοσχονάς

Ιστορικός, Διευθυντής Ερευνών Ινστιτούτου Βυζαντινών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

Επιστημονικός Συνεργάτης του Έργου:

Λεωνίδα Καλλιβερέτακη

Ιστορικός, Διευθυντής Ερευνών Ινστιτούτου Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

Συντονίστρια Υλοποίησης-Υπεύθυνη Προβολής του Έργου:

Ελένη Γραμματικοπούλου

Υπεύθυνη Μορφωτικών Εκδηλώσεων Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

Σύμβουλος για θέματα Internet:

Αγγελική Βόσσου

Υπεύθυνη Δικτυακών Τόπων Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

Σύμβουλος Υλοποίησης του Έργου:

Κλαίρη Φωνιάδακη

Τεχνικός Έρευνας-Υπεύθυνη Γραφείου Διαμεσολάβησης Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

3. ΑΡΧΕΙΟ ΝΕΟΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Επιστημονική Επίβλεψη-Ιστορική Τεκμηρίωση:

Λεωνίδα Καλλιβρετάκης

Ιστορικός, Διευθυντής Ερευνών Ινστιτούτου Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

Αρχιτεκτονική Τεκμηρίωση:

Ιωάννα Τραχανά

Αρχιτέκτων

Φωτογράφιση-Ψηφιακή Επεξεργασία Εικόνων:

Κωστής Καλλιβρετάκης, *Φωτογράφος*

Επιμέλεια Κειμένων:

Κατερίνα Δέδε, *Ιστορικός, υπ. Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Πελοποννήσου*

Από την Ιστοσελίδα <http://www.eie.gr/archaeologia/gr/arxeio.aspx>

Ανέβηκε στην Ιστοσελίδα της Πολιτιστικής Εταιρείας Πανόραμα <http://www.apan.gr> (στις 14/1/2014) με προσθήκη εικονογράφησης

